

FESTIVAL
MOZART
NITS D'ESTIU

16 DE JULIOL

PALAU DE LA MÚSICA

**JULIA LEZHNEVA
I DANI ESPASA**

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA
I NACIONAL DE CATALUNYA

PROGRAMA DE MÀ

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA
Julia Lezhneva, soprano · Daniel Espasa, direcció

CHRISTOPH WILLIBALD **GLUCK** (Erasbach 1714 - Vienna 1787)

Don Juan ou Le Festin de pierre. (Selecció) (1761) 1a audició 20'

Sinfonia - Andante grazioso - Andante - Allegro forte risoluto - Moderato - Allegro -
Moderato - Presto - Risoluto e Moderato - Allegro - Allegro - Alegro - Largetto - Allegro non troppo

Orfeo ed Euridice (1762)

“Che faro senza Euridice” 3'

“Ballet des ombres heureuses” 1a audició 7'

“Addio i miei sospiri” (1762). Ària atribuïda a Ferdinando Bertoni 5'

PAUSA 20'

WOLFGANG AMADEUS **MOZART** (Salzburg 1756 - Viena 1791)

La clemenza di Tito, KV 621

Obertura (1791) 5'

“Parto, Parto” (1791) 7'

Idomeneo, KV 367. Ballet (Selecció) (1781) 17'

Chaconne- Largetto - Chaconne, qui reprend - Pas seul

Escena amb Rondo: “Ch'io mi scordi di te? - Non temer, amato bene”, KV. 505 (1786) 8'

L'AUDITORI ÉS UN CONSORCI DE

AMB EL SUPORT DE

MITJANS PATROCINADORS

Amistats fructíferes

Quan Wolfgang Amadeus Mozart (1756-1791) va arribar a París el 23 de març del 1778, amb 22 anys, el món musical de la ciutat estava preocupat només per una qüestió: la querella entre Niccolò Piccinni (1728-1800), que afavoria l'òpera bufa italiana, i Christoph Willibald Gluck (1714-1787), que defensava la tragèdia lírica francesa. Quatre anys després, el 8 d'agost del 1782, Mozart i Gluck dinaven junts per celebrar l'èxit de *Die Entführung aus dem Serail* (El rapte al serrall), KV 384 a Viena, *singspiel* mozartià que l'alemany, un dels compositors més prestigiosos del moment, va lloar. El 1784 Mozart va escriure deu variacions sobre "Unser dummer Pöbel meint", KV 455 inspirant-se en un tema extret d'una òpera de Gluck. I el 7 de desembre del 1787, tres setmanes després de la mort d'aquest últim, amb 73 anys, Mozart el va substituir com a compositor de cambra de la cort de l'emperador Josep II. Tanmateix, davant els 2.000 florins a l'any que rebia Gluck, l'austríac, amb un nomenament a temps parcial que únicament requeria que escrigués música de dansa, només en rebia 800. "Massa per als serveis que va fer i massa poc per al que seria capaç de fer", va anotar el mateix Mozart en un dels rebuts.

L'any 1787 és també el de l'estrena a Praga de l'aclamat *Don Giovanni*, un arquetip literari d'origen espanyol que ja havia inspirat Gluck en el seu ballet-pantomima *Don Juan ou Le Festin de pierre*, Wq. 52 (1761). La partitura, el vestuari, l'escenografia i el mateix concepte de l'obra van revolucionar l'àmbit de la dansa, ja que anaven més enllà del tradicional entreteniment galant que acostumava a guiar el gènere. Estrenat a Viena, aquest "ballet d'acció" presentava la història sobre un llibret de Raniero de Calzabigi (basat en la comèdia homònima que Molière havia escrit el 1665), la coreografia de l'audaç Gaspero Angiolini i una música que va ser molt influent en la seva època. Fins i tot el mateix Mozart es va inspirar en la cinquena peça de la selecció que escoltarem, moderato, per al fandango de *Les noces de Fígaro*. El relat parteix de l'agitada i virtuosa simfonia, continua amb diferents danses festives i acaba amb el *largetto* i l'*allegro non troppo*, que reflecteixen la condemna de Don Juan als inferns.

Un any després, Calzabigi i Angiolini es van unir a Gluck i al famós escenògraf Quaglio per establir nous estàndards també en el gènere operístic. A la Viena del 1762 van presentar *Orfeu i Eurídice*, Wq. 30, títol emblemàtic considerat el primer de la reforma que pretenia implementar Gluck i que consistia en la simplificació dels recursos musicals a favor de la primacia del drama. Aquesta "noble simplicitat" l'observem en l'estructura i l'absència de coloratura de la seva ària més famosa, "Che farò senza Euridice" (Què faré sense Eurídice?) del tercer acte, el lament de l'heroi per la segona pèrdua de la seva estimada. En canvi, a "Addio i miei sospiri" ("Adeu, sospirs"), amb la qual acaba el primer acte, assistim a l'exaltació de l'esperança d'Orfeu dotada, aquesta vegada sí, d'un notable virtuosisme vocal. El 1774 Gluck va revisar l'obra per a la seva presentació a París i, a fi d'acomodar-se als gustos escènics francesos, va incloure passatges de ballet addicionals com la cèlebre "Dansa dels esperits benaventurats" en el segon acte, un deliciós i pausat interludi per a flauta i cordes.

Gluck va escriure la seva versió operística del llibret de Metastasio per a *La clemenza di Tito* el 1752, però aquesta obra, igual com altres desenes d'òperes sobre la mateixa història, ha caigut en l'oblit. L'única que es manté en el repertori és la de Mozart, amb llibret en italià de Caterino Mazzolá basat en el de Metastasio. La va concebre en el vertiginós últim any de la seva vida per a la coronació de Leopold II com a rei de Bohèmia a Praga. L'encàrrec oficial va arribar el juliol del 1791 i l'estrena es va dur a terme el 7 de setembre. Per tant, el salzburguès va escriure *La clemenza di Tito*, KV 621, amb l'ajuda del seu deixeble Franz Xaver Süssmayr, en un període de temps brevíssim que havia de compaginar amb l'escriptura del *Rèquiem* i de *La flauta màgica*. De fet, té diversos trets en comú amb aquesta última, com els referents maçònics en les tonalitats, les cèl·lules rítmiques, el protagonisme del clarinet i el *corno di bassetto*, o el mateix argument que enalteix la figura d'un governant recte però magnànim. L'Obertura, per exemple, comença amb un disseny que ens recorda a la característica triple crida vinculada amb el ritu iniciàtic. I en la imponent ària del primer acte "Parto, ma tu ben mio (Ja me'n vaig, però tu, ben meu)", Mozart ens proposa un diàleg entre la veu i el clarinet obligat per mostrar la voluntat de Sextus d'assassinar Tito amb l'única finalitat d'aconseguir l'amor de Vitellia.

Deu anys abans, durant les celebracions del carnaval a Munic, Mozart havia estrenat la seva òpera *Idomeneo, rei de Creta*, KV 366 (1781), a la qual va haver d'afegir una sèrie de danses finals destinades a clausurar l'espectacle amb les festes de la coronació d'Idamant i les seves núpcies. El tema principal de la majestuosa i brillant xacona (que més aviat segueix una forma de rondó) prové d'*Ifigenia a Àulida* (1774), de Gluck. El següent "Pas seul", dansa solista per al mestre de ballet de Munic Monsieur LeGrand, s'estructura en quatre seccions cada vegada més veloces. El 1786, Mozart reprèn la partitura d'aquesta òpera per adaptar-la a una representació privada a Viena. Va escriure el recitatiu i ària d'inserció "Non piu tutto ascoltai... Non temer, amato bene", KV 490, per a tenor i orquestra amb violí només obligat. Prenent com a base aquesta peça, uns mesos després va compondre "Ch'io mi scordi di te?... Non temer, amato bene", KV 505 ("Que jo t'oblidi?... No temis, ben amat meu"). Va canviar el text del recitatiu, el violí pel piano obligat (que va interpretar el mateix Mozart en la seva estrena) i la veu de tenor per la de la soprano Nancy Storace, per a qui havia escrit el paper de Susanna a *Les noces de Fígaro*. Aquesta escena i rondó s'ha descrit com "una declaració d'amor en música" evocada per la intensa coloratura de la soprano i l'íntim seguiment dialogat del piano.

JULIA LEZHNEVA, SOPRANO

La carrera internacional de Julia Lezhneva va tenir un inici fulgurant als Classic Brit Awards 2010, al Royal Albert Hall de Londres, on va causar sensació amb la seva interpretació de *Fra il padre* (Entre el pare) de Rossini, convidada per Dame Kiri Te Kanawa.

El 2019 els seus debuts amb la Filharmònica de Berlín i el Musikverein de Viena van ser molt aplaudits. Va tornar a actuar a la Setmana de Mozart de Salzburg el 2020 sota la direcció de Sir András Schiff, i hi tornarà el 2023. El 2020 va actuar per primera vegada amb l'Orquestra Simfònica de la Ràdio de Baviera, sota la batuta de Herbert Blomstedt.

Entre els recitals de la temporada vinent, mereixen una menció especial el seu debut amb Concentus Musicus al Musikverein de Viena i la seva tornada a la Filharmònica de Munic. També tornarà al Festival d'Òpera Barroca de Bayreuth amb dues produccions, *Polifemo* i *Carlo il Calvo*, que van triomfar el 2020.

Julia Lezhneva és convidada habitual d'orquestrades com l'Orquestra de la Gewandhaus de Leipzig, l'Orquestra Filharmònica de Cambra Alemanya de Bremen, l'Orquestra Mariinsky, l'Orquestra Nacional de Rússia, l'Orquestra Nacional d'Espanya, l'Orquestra Evgeny Svetlanov, l'Orquestra Simfònica de Seattle i la Filharmònica de Seül. A més, la soprano treballa habitualment amb directors cèlebres com Adam Fischer, Giovanni Antonini, Herbert Blomstedt, Paavo Järvi, Vladimir Jurowski i Andrea Marcon.

El 2019 Lezhneva va ser artista resident del festival Kissinger Sommer. A més, és artista convidada al Festival de Salzburg, el Festival de Música de Schleswig-Holstein, el Festival de Lucerna, el Festival de Dubrovnik, el Festival de la Vézère, el Festival Sion, el Festival de Música de Nordland (Bodø, Noruega) i el Festival Tom Yeong (Corea), entre molts altres.

Lezhneva va néixer el 1989 a l'illa de Sakhalín, a la costa pacífica de Rússia, i va començar a cantar i tocar el piano amb cinc anys. Es va graduar a l'Escola de Música Gretxanínov i va continuar els seus estudis de piano i cant al Conservatori de Moscou.

DANI ESPASA, DIRECCIÓ

Nascut a la Canonja, va estudiar piano als Conservatoris de Tarragona i Barcelona, i arquitectura a l'UPC de Barcelona. Ha treballat com a compositor, pianista i director musical de teatre, dansa i televisió (TV3 i TVE). A més de ser productor i compositor de diversos discos de Lídia Pujol, també és director musical, pianista i acordionista de la cantant Maria del Mar Bonet. Ha dirigit l'ensemble de música contemporània Bcn216, i ha estrenat i enregistrat peces per a piano del compositor Joan Albert Amargós i Enric Granados. Des del 2003 és pianista i clavecinista col·laborador de l'OBC, amb qui ha enregistrat com a solista pels segells Naxos, Harmonia Mundi i BIS Records.

Després de completar els estudis de clave i baix continu amb Béatrice Martin a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC), cursos amb Pierre Hantaï i Olivier Beaumont, i estudis de música de cambra amb J. Savall, P. Memelsdorff, J.-P. Canihac i M. Kraemer, inicia una intensa activitat en grups de música barroca, renaixentista i medieval. En aquesta etapa treballa amb Hespèrion XXI, Le Concert des Nations, Mala Punica, La Hispanoflamenca, Les Sacqueboutiers de Toulouse i La Caravaggia. Ha actuat en prestigiosos festivals de música i sales de concerts d'Europa, Amèrica i Àsia. Des del 2005 és director de l'orquestra barroca Vespres d'Arnadí.

Actualment és professor d'Improvisació i de Música de cambra a l'Escola Superior de Música de Catalunya (ESMUC).

ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA I NACIONAL DE CATALUNYA

PRIMERS VIOLINS Jaha Lee, concertino associada / Sarah Bels / Walter Ebenberger / Ana Galán / Katia Novell / Pilar Pérez / Anca Ratiu / Jordi Salicrú / Andrea Duca* / Ana Kovacevic* / Aria Trigas* / Yulia Tsuranova* **SEGONS VIOLINS** Alexandra Presaizen, solista / Maria José Balaguer / Jana Brauningner / Patricia Bronisz / Clàudia Farrés / Mireia Llorens / Melita Murgea / Josep Maria Plana / Ariana Oroño* / Laura Pastor* **VIOLONS** Benjamin Beck, solista / Aine Suzuki, solista / David Derrico / Christine de Lacoste / Sophie Lasnet / Miquel Serrahima / Andreas Süßmayr / Javier López* **VIOLONCELS** Charles-Antoine Archambault, solista / Jose Mor, solista / Olga Manescu, assistent / Vincent Ellegiers / Jean-Baptiste Texier **CONTRABAIXOS** Christoph Rahn, solista / Dimitri Smyshlyayev, assistent / Josep Mensa **FLAUTES** Francisco López, solista / Beatriz Cambrils **OBOËS** Dolors Chiralt, assistent / Jose Juan Pardo* **CLARINETS** Larry Passin, solista **FAGOTS** Thomas Greaves, solista / Slawomir Krysmalski **TROMPES** Juan Conrado García, assistent / David Bonet **TROMPETES** Mireia Farrés, solista / Adrián Moscardó **TIMBALES I PERCUSSIÓ** Joan Marc Pino, assistent **ENCARREGAT D'ORQUESTRA** Walter Ebenberger **RESPONSABLE DE DOCUMENTACIÓ MUSICAL** Begoña Pérez **RESPONSABLE TÈCNIC** Ignasi Valero **PERSONAL D'ESCENA** Luis Hernández*

* Col·laborador

CHRISTOPH WILLIBALD GLUCK
(Erasbach 1714 - Vienna 1787)

Orfeo ed Euridice (1762)

“Che farò senza Euridice”

Che farò senza Euridice?
Dove andrò senza il mio ben?
Che farò?
Dove andrò?
Che farò senza il mio ben?
Dove andrò senza il mio ben?

Euridice! Euridice!
O Dio! Rispondi!
Rispondi!

Io son pure il tuo fedele!
son pure il tuo fedele, il tuo fedele!

Che farò senza Euridice?
Dove andrò senza il mio ben?
Che farò?
Dove andrò?
Che farò senza il mio ben?
Dove andrò senza il mio ben?

Euridice! Euridice!
Ah! Non m'avanza
più soccorso, più speranza
nè dal mondo, nè dal ciel!

Che farò senza Euridice?
Dove andrò senza il mio ben?
Che farò?
Dove andrò?
Che farò senza il mio ben?
Dove andrò?
Che farò?
Che farò senza il mio ben?
Senza il mio ben?
Senza il mio ben?

“Addio i miei sospiri”

Addio, addio, o miei sospiri,
Han speme i miei desiri;
Per lei soffrir vo' tutto,
Ed ogni duolo sfidar.

Addio, addio, o miei sospiri,
Han speme i miei desiri;
Per lei soffrir vo' tutto,
Ed ogni duolo sfidar.

Orfeo i Eurídice (1762)

“Què faré sense Eurídice?”

Què faré sense Eurídice?
On aniré sense l'estimada?
Què faré?
On aniré?
Què faré sense l'estimada?
On aniré sense l'estimada?

Eurídice! Eurídice!
Déu meu! Respon!
Respon!

Jo encara et soc fidel!
Encara et soc fidel, et soc fidel!

Què faré sense Eurídice?
On aniré sense l'estimada?
Què faré?
On aniré?
Què faré sense l'estimada?
On aniré sense l'estimada?

Eurídice! Eurídice!
Ah! No hi ha res que em pugui
socórrer, que em doni esperança,
ni a la terra, ni al cel!

Què faré sense Eurídice?
On aniré sense l'estimada?
Què faré?
On aniré?
Què faré sense l'estimada?
On aniré?
Què faré?
Què faré sense l'estimada?
Sense l'estimada?
Sense l'estimada?

“Adeu als meus neguits”

Adeu, adeu a tots els neguits,
per fi el meu desig té esperança;
per ella ho patiré tot,
a les penes plantaré cara.

Adeu, adeu a tots els neguits,
per fi el meu desig té esperança;
per ella ho patiré tot,
a les penes plantaré cara.

Veder ben vogl'io l'inferno,
I figli d'Orco vincer,
Quei tutti superar!
Han speme i miei desiri;
Quei tutti superar!

Addio, addio, o miei sospiri,
Han speme i miei desiri;
Per lei soffrir vo' tutto,
Ed ogni duolo sfidar.

WOLFGANG AMADEUS MOZART

(Salzburg 1756 - Viena 1791)

La clemenza di Tito, KV 621

“Parto, parto”

Parto, ma tu ben mio,
Meco ritorna in pace;
Sarò qual più ti piace,
Quel che vorrai farò.

Guardami, e tutto oblio,
E a vendicarti io volo;
A questo sguardo solo
Da me si penserà.

Parto, ma tu ben mio,
Meco ritorna in pace;
Sarò qual più ti piace,
Quel che vorrai farò.

Guardami! Guardami!
A questo sguardo solo
Da me si penserà.
Guardami, e tutto oblio,
E a vendicarti io volo;

Ah, qual poter, oh Dei!
Donaste alla beltà.

Escena amb Rondo

Ch'io mi scordi di te?
Che a lui mi doni puoi consigliarmi?
E puoi voler che in vita?
Ah no! Sarebbe il viver mio di morte assai peggior.
Venga la morte, intrepida l'attendo.
Ma, ch'io possa struggermi ad altra face,
ad altr'oggetto donar gl'affeti miei, come tentarlo?
Ah, di dolor morrei!

Non temer, amato bene,
per te sempre il cuor sarà.
Più non reggo a tante pene,
l'alma mia mancando va.
Tu sospiri? O duol funesto!
Pensa almen, che istante è questo!
Non mi posso, oh Dio! spiegar.
Stelle barbare, stelle spietate,
perchè mai tanto rigor?
Alme belle, che vedete
le mie pene in tal momento,
dite voi, s'egual tormento
può soffrir un fido cuor?

Miraré l'infern de fit a fit,
venceré els fills de l'Orc,
a tots superaré!
Per fi el meu desig té esperança;
a tots superaré!

Adeu, adeu a tots els neguits,
per fi el meu desig té esperança;
per ella ho patiré tot,
a les penes plantaré cara.

La clemència de Titus, KV 621

“Me'n vaig, me'n vaig”

Me'n vaig, però tu, estimada,
estigues en pau amb mi;
seré el que més t'agradi,
el que vulguis, jo faré.

Mira'm, i tot ho oblidó,
i per venjar-te alçaré el vol;
només aquesta mirada
ocuparà el meu pensament.

Me'n vaig, però tu, estimada,
estigues en pau amb mi;
seré el que més t'agradi,
el que vulguis, jo faré.

Mira'm! Mira'm!
Només aquesta mirada
ocuparà el meu pensament.
Mira'm, i tot ho oblidó,
i per venjar-te alçaré el vol.

Ah, quin gran poder, oh, Déus,
heu donat a la bellesa.

Escena amb Rondo

Oblidar-me, jo, de tu?
Que a ell em lliuri, m'aconselles?
De debò vols que en vida meva...?
Ah, no! La vida em seria pitjor que la mort.
Que vingui la mort, aquí l'espero.
Però, acostar la galta a una altra cara,
a un altre ésser donar el meu afecte, com podria...?
Del dolor, jo moriria!

No tinguis por, oh, estimada,
per sempre més, el meu cor és teu.
Ja no suportó tantes penes,
la meva ànima es va apagant.
Sospires? Oh, dolor fatal!
Pensa, això sí, com vivim aquest instant!
Que jo no em puc, Déu meu, explicar.
Estrelles bàrbares, despietades,
per què tant de rigor amb mi?
Belles ànimes que veieu
les meves penes d'aquest moment
digueu-me: aquest turment
el pot aguantar un cor fidel?